

כיבוי לצורך מניעת נזק הוא מלאכה שאינה צריכה לגופה, וכדעת רבי שמעון שאסורה רק מדרבנן [וכיבוי דאורייתא הוא רק באופן שצריך לגופו, כגון להכנת פחמים] (יד דוד, מרומי שדה, שבת של מי לעיל קכא, א, וראה תוס' שם ד"ה אין אומרם).

ויש שפירשו את קושית רב אשי בתמיהה, וכי באופן שהוא רק איסור דרבנן יש שבות של אמירה לנכרי, והרי אמירה לנכרי אינה אלא באיסור דאורייתא (מאירי; ריטב"א המיוחס לר"ן בשם יש מפרשים).

אִמְרָה לְנִכְרֵי שְׁבוּת, שהנכרי הוא שלוחו (רש"י להלן קנג, א ד"ה מאי), ועוד, משום שנאמר 'ממצוא חפצך ודבר דבר' (רש"י ע"ז טו, א ד"ה כיון). ונפק"מ בין הטעמים, שמדין 'ממצוא חפצך' לא היה אסור אלא בשבת, שכשם שצריך לנוח בו ממלאכה כך צריך לנוח ממצוא חפצך, אבל לומר לנכרי מערב שבת שיעשה בשבת, אין כאן דיבור אסור, שהרי אינו מדבר בשבת אלא בחול, אבל מצד שהנכרי הוא כשלוחו – אסור גם מערב שבת (קהלות יעקב שבת נה).

אִפְּיִלוּ תִּימָא חֲבֵירוֹ יִשְׂרָאֵל... לֹא יֹאמַר אֶדָם לְחִבְרוֹ שְׁכוֹר לִי פּוֹעֵלִים, שאסור לומר לחבירו שישכור לו פועלים אחר השבת (רש"י ד"ה ולא, תוס' ד"ה מה). ויש שפירש, שדוקא הוא עצמו אסור לשכור בשבת משום 'ודבר דבר', אבל לומר לחבירו שישכור, הרי זו אמירה דאמירה ומותר. ואף שמבואר להלן (ע"ב) שכל דבר שאסור לעשותו בשבת אסור גם לומר שיעשו [והוא הדין לומר לאחר שיעשו], זה הוא רק בדבר שיש בו מעשה, אבל שכירות פועלים שהיא עצמה אינה אסור אלא משום אמירה, ואין בה מעשה, מותר לומר לחבירו שישכור מחר (תוס' ר"ד פסקי ר"ד כאן, ולהלן ע"ב).

הִנְרָא שֶׁתַּעֲמֹד עִמִּי לְעֶרֶב – שאף שחבירו מבין שכוונתו לשכור אותו לעשות לו מלאכה לאחר השבת, כל עוד לא אמר זאת בפירוש, הרי זה כהרהור ומותר (רש"י). ויש שתמה, וכי יהיה מותר לשאת ולתת בענייני מקח ברמיה. ולכן פירש, שאינו שוכר עכשיו כלל, אלא אומר לו שיבוא אצלו במוצאי שבת ואז ישכרו, ונחשב כהרהור משום שאינו עושה בשבת את עצם השכירות (תוס' ר"ד). ויש שפירש, שהואיל ולא פסק לו דמים ושמא לא יישרו בעיני הדמים שיאמר לו לערב, נמצא שאין בדבריו כלום, ואין זה דיבור של קיימא אלא הרהור בעלמא (ריטב"א המיוחס לר"ן).

והטעם שהרהור מותר, שלא ניתנה תורה למלאכי השרת (מאירי לעיל קי, ב). ולדעת ת"ק האוסר, אין זה נחשב כהרהור אלא כדיבור, כי מאחר שדיבר עם הפועל שרוצה לשוכרו, סומך עליו הפועל שלא ישנה בדיבורו ולכן אינו נחשב כהרהור (פסקי הרי"ד). ■ להלכה, מותר להרהר בשבת בעסקי, אך משום עונג שבת מצוה שלא יחשוב עליהם כלל. ואם מתוך ההרהור יש לו טרדה ודאגה, אסור (ש"ע א"ח שו, ח). ומותר לומר לחבירו הנראה בעיניך שיתוכל לעמוד עמי לערב, אע"פ שמתוך כך מבין שצריך לו לערב לשוכרו, שהרי זה כהרהור. אבל לא יאמר לו היה נכון עמי לערב, שזהו דיבור ממש (ש"ע א"ח שז, ז ומשנ"ב שם, כט).

שְׁאֵנִי הָתָם דְּבַעֲיָנִי וְהִיא מְחַנְּךָ קְדוֹשׁ, שכיון שלא הזכיר הכתוב האיסור בלשון 'דיבור', אלא שמקום חנייתם של ישראל יהיה בקדושה משום שמהרהרים תמיד בדברי תורה, מוכח שהאיסור נאמר גם על הרהור (רש"י). ויש שסובר שאין הרהור אסור מן התורה אלא מדרבנן (נשמת אדם ג, ב, בדעת רבינו יונה ברכות יב, א מדפי הרי"ף).

מִדֵּר וְהָבָא – מדוד מעות ודינרי זהב והבא (רש"י). והפסוק נקט לשון 'מדוד', שאומה זו ביקשה מעות בכמות גדולה כל כך, שאין הדרך לטרוח ולמנותן כדי לדעת מהו סכום המעות, אלא מודדים את מידתן (מהרש"א). **וְאִיכָא דְאִמְרֵי שְׁאִמְרָה מֵאֵד מֵאֵד הָבָא בְּלֵא מְדָה** – שביקשו מעות בכמות גדולה כל כך, שאפילו מידה אין לה (שם).

מִשְׁנֵה. לֹא יִשְׁכַּר אֶדָם פּוֹעֵלִים בְּשַׁבָּת, שנאמר (ישעיה נח, יג) 'ממצוא חפצך' (רש"י, כפירושו הראשון [שזה המקור לאיסור מקח וממכר] בביצה לז, א ד"ה משום). ויש שביאר שאסור מגזירה שמא יכתוב (ש"ת רעק"א קמא, יז, בדעת הרמב"ם שבת כג, כ), וכפירושו השני של רש"י בביצה שם).

אֵין מְחַשְׁיָין עַל הַתְּחוּם לְשַׁכַּר לֹו פּוֹעֵלִים וְלְהִבִּיא פְּרוֹת, שהליכה זו היא בכלל 'ממצוא חפצך' [דהיינו שהולך לצורך דבר האסור] (רמב"ם שבת כד, ב. וראה ביה"ל שו, א ד"ה שמעיון). ויש שפירש שגוזרים שמא ישכב ויצא בשבת חוץ לתחום, כיון שעיקר הליכתו והחשכתו לצאת חוץ לתחום מיד במוצאי שבת, או שמא יביא פירות בידו (ריטב"א המיוחס לר"ן להלן ע"ב). ■ וכן נפסק להלכה (ש"ע א"ח שז, ט), אך אינו אסור אלא כשכוונתו באמת לזה, אבל אם כוונתו להחשיך כדי ללכת אחר כך בלילה, מותר, משום שעצם ההליכה אינו דבר איסור (משנ"ב שם, מ).

עַל הַתְּחוּם, אבל בתוך התחום מותר ללכת לצורך כך, משום שדוקא כשממתין בסוף התחום ניכר הדבר שכוונתו לצאת מיד בצאת השבת, אך בתוך התחום אין ניכרת כוונתו. אכן אם כוונתו ניכרת, כגון שמטייל בשדהו לראות מה עליו לעשות בה לאחר השבת, אסור לעשות כן אף בתוך התחום (תוס' ד"ה ואין, נדפס בע"ב). ■ וכן נפסק להלכה (ש"ע א"ח שז, ט ומשנ"ב שם, לט).

אֲבָל מְחַשְׁיָין הוּא לְשִׁמּוֹר – להיות קרוב לתחום כדי שיוכל לשמור על הפירות מיד בצאת השבת, שכן גם בשבת מותר לשמור על הפירות אילו היו בתוך התחום (רש"י), ואף שעתה הם חוץ לתחום ואסור ללכת לשם בשבת, מכל מקום מותר, משום שיכול להגיע אליהם על ידי בורגנין [ראה להלן (ע"ב) 'שאם יש בורגנין הולך'] (רמב"ן להלן ע"ב ורא"ש כג, ו, ע"פ הגמ' הנ"ל, וכ"כ הב"ח א"ח שז, מובא במשנ"ב שם, לז).

ויש שפירש, שמחשיך לשמור על שדותיו שהן בתוך התחום, אבל להחשיך בתוך התחום לשמור על פירותיו שחוץ לתחום, אסור, גזירה שמא ישכב ויצא חוץ לתחום (ריטב"א המיוחס לר"ן להלן ע"ב, לשיתנו שאיסור ההחשכה הוא גזירה שמא יצא חוץ לתחום).

וּמִבֵּיא פְּרוֹת בְּיָדוֹ, אפילו אם הם מחוברים וצריך לתולשם בערב (משנ"ב שז, לח, כדמוכח בגמ' להלן ע"ב), הואיל ועיקר מחשבתו לא היה לכך (רש"י), ומשמע שאם נתכוון לכך, אסור במוצאי שבת להביאם, אכן אם נתכוון לשניהם, גם כן אין איסור (שפת אמת). ■ להלכה, אם לא כיוון אלא לשומרם, מותר להביאם [ומלשון הש"ע משמע שאם התכוין לשניהם, אסור להביאם (שפת אמת)] (ש"ע א"ח שז, ח).

גְּמָרָא. מְתַקֵּף לָהּ רַב אֲשִׁי אִמְרָה לְנִכְרֵי שְׁבוּת – שהרי כבר שנינו לעיל (קכא, א) שחכמים גזרו על אמירה לנכרי משום שבות, ומדוע חזר התנא על דין זה במשנתנו (רש"י). ואף שמשנתנו עוסקת באמירה לשכור פועלים, שהיא [-השכירות] איסור דרבנן, גם המשנה לעיל שעוסקת בכיבוי איסורה מדרבנן, שכן